

Зиміна С. Б.¹, Меженна Н. Ю.²

¹ професор кафедри Основ архітектури та архітектурного проєктування КНУБА

zymina.sb@knuba.edu.ua

orcid.org/0000-0003-1847-2869

² доцент кафедри Основ архітектури та архітектурного проєктування, КНУБА

mezhenna.niu@knuba.edu.ua

orcid.org/0000-0003-0611-9144

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЯК ОСНОВНА ТЕНДЕНЦІЯ ПРИ ФОРМУВАННІ СУЧАСНИХ СТИЛІВ ІНТЕР'ЄРУ

© Зиміна С. Б., Меженна Н. Ю., 2025

<https://doi.org/10.32347/2519-8661.2025.34.99-105/>

Анотація. У статті досліджено екологічний аспект як провідний чинник формування сучасних стилів інтер'єру. Проаналізовано історичні передумови виникнення екологічної проблематики в архітектурі XX століття, визначено основні принципи екодизайну та біофільного дизайну, їхню взаємодію та вплив на розвиток інтер'єрних стилів ХХ–ХХІ століть. Розкрито відмінності між поняттями «екодизайн» та «біофільний дизайн» і обґрунтовано причини їхньої інтеграції в сучасному екоінтер'єрі. Виявлено ряд сучасних стилів, які сформувалися на базі екологічних і біофільних принципів. Показано, що сучасні екостилі поєднують матеріальну сталість, мінімалізм, природні форми, сенсорний комфорт та психологічну орієнтованість на гармонію з природою. Доведено, що екологічний підхід сьогодні є не лише естетичним, а й соціально значущим фактором формування життєвого середовища, який визначає культурні та етичні орієнтири проєктної діяльності.

Ключові слова: екодизайн; біофільний дизайн; екологічний інтер'єр; стальний дизайн; природовідповідність; екоматеріали; біофільність; сучасні стилі інтер'єру; екологічна естетика; психологія інтер'єру; сенсорна екологія.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку суспільства характеризується зростанням уваги до проблем екології, раціонального використання ресурсів та гармонізації взаємодії людини з природним середовищем. Архітектура й дизайн, як галузі, що безпосередньо формують життєвий простір людини, відіграють ключову роль у забезпеченії сталого розвитку. Особливої ваги набуває питання екологічності інтер'єрного середовища, адже саме воно впливає на фізичне та психологічне здоров'я людини, її комфорт, працездатність і світовідчуття.

В умовах урбанізації, зростання техногенного навантаження та дефіциту природних контактів, саме інтер'єр, який запроектовано з урахуванням екологічних засобів, може стати «посередником» між людиною і природою. Тому актуальним є пошук дизайнерських методів і стилістичних рішень, що інтегрують природні мотиви, локальні матеріали, відновлювані ресурси та ергономічні принципи організації простору.

Крім того, екологічна спрямованість інтер'єрного дизайну відображає глобальні тенденції сучасної культури – переосмислення споживацьких моделей, розвиток екологічної свідомості, формування «етики відповідального середовища». Це перетворює дизайн не лише на естетичну, а й соціально значущу діяльність, спрямовану на збереження природного та культурного потенціалу.

Отже, дослідження екологічного аспекту в оформленні інтер'єрного простору є актуальним, оскільки воно поєднує гуманістичний, технологічний та естетичний вектори розвитку сучасного дизайну, сприяючи створенню гармонійного, безпечного і сталого життєвого середовища.

Визначення мети. Мета – визначити історичні передумови становлення екологічного напряму в архітектурі та дизайні; розкрити базові принципи екологічного мислення; з'ясувати ступінь впливу екологічної проблеми людства на виникнення та формування інтер'єрних просторів в стилях ХХ століття, а також її вплив на розвиток сучасних стилів інтер'єру. Проаналізувати українські і світові практики екодизайну. Надати прогноз на тенденцію появи екостилів в майбутньому. Усвідомити, яким чином може проявитись екологічна проблематика в наступних стильових напрямках.

Методи дослідження. У роботі застосовано системний, порівняльно-аналітичний, історико-типологічний методи. Теоретичну основу становлять дослідження з екологічної естетики, біофільного дизайну, філософії архітектури та екодизайну [6; 8; 11]. Також використано практичний аналіз об'єктів сучасного інтер'єрного дизайну в Україні та за кордоном.

Виклад основного матеріалу.

Історичні передумови формування екологічного напряму. Витоки екологічного мислення в архітектурі сягають початку ХХ століття – у творчість Ф. Л. Райта, який запропонував концепцію органічної архітектури, де людина, будівля і природа утворюють єдиний цілісний організм. Подальший розвиток екологічних ідей відбувся у творчості А. Аалто, Л. Кана, а також у русі «зеленого модернізму» 1960–1970-х років [2; 9].

Наприкінці ХХ століття сформувалися ключові концепти екодизайну – sustainable design, life cycle thinking, biophilic design (сталий дизайн, мислення життєвого циклу, біофільний дизайн) – що визначили вектор розвитку архітектури та інтер'єру у ХХІ столітті. Екологічний підхід поступово став глобальною етичною нормою проектної культури [4; 10].

Екологічний підхід у проєктуванні інтер'єру ґрунтуються на принципах сталості, природовідповідності, мінімізації техногенного впливу, використанні безпечних матеріалів, енергоефективності та біофільного сприйняття простору. Такі рішення сприяють формуванню середовища, яке не лише естетично привабливе, а й функціонально та етично узгоджене з екологічними потребами сучасності.

Промислова революція (XIX ст.) спричинила масову урбанізацію та деградацію природного середовища. Реакцією на це стали перші рухи, що закликали до гармонії людини з природою. У 1920–1930 роки Ф. Л. Райт вводить ідею «органічної архітектури»: єдність будівлі з природою, природні матеріали, інтеграція інтер'єру з ландшафтом. І хоча згодом ідея органічної архітектури сформувалась в окремий стиль зі своїми стилістичними особливостями, на той час, вона заклали основу великого напряму екологічної проблематики в архітектурі загалом і в інтер'єрі зокрема.

Після Другої світової війни, в період індустріалізації та споживацтва, зростає усвідомлення екологічних проблем (забруднення, дефіцит ресурсів). У 1960–70-х виникають рухи «sustainable design» і «green architecture», спрямовані на зменшення впливу на довкілля.

В інтер'єрі поширюється використання натуральних матеріалів (дерево, бавовна, льон), мінімалізму, природного освітлення, рослин.

Концепції «екоінтер'єру» отримують розвиток в 1990–2000-ті роки. Формується поняття екодизайну як системи, що враховує повний життєвий цикл матеріалів, енергоефективність, вторинну переробку. У цей час активно розвиваються технології сталого будівництва (LEED, BREEAM, DGNB). Інтер'єр набуває нових рис: природне світло і вентиляція; еко-матеріали (бамбук, корок, деревина, глина, камінь, органічні фарби); «живі» стіни, зелені дахи; відмова від надмірного декору – екологічний мінімалізм. Поширюються поняття: eco-friendly design, biophilic design, sustainable interiors (екодружній або екоорієнтований дизайн, біофільний дизайн, стійкі інтер'єри).

З початку ХХІ століття починається новий етап розвитку еконапряму. Акцент переноситься з енергозбереження на емоційний та психофізіологічний комфорт людини. Виникає поняття біофільного і біоорієнтованого дизайну, що базується на вродженій потребі людини бути пов'язаною з природою.

Активно використовуються: природні форми, кольори, текстури; зелені інсталяції, мохові панелі, аквасистеми; ароматерапія, природне світло, органічна акустика; регенеративні матеріали.

Базові принципи екологічного мислення. До базових принципів сучасного екодизайну належать:

- Природовідповідність – гармонійна інтеграція архітектури з природним контекстом.
- Раціональність – оптимізація ресурсів, енергоефективність, зниження вуглецевого сліду.
- Матеріальна етика – вибір безпечних, локальних і вторинно перероблених матеріалів.
- Біофільність – створення психологічного комфорту через природне світло, зелень, воду, органічні текстири.
- Простота і сталість – мінімалізм як форма поваги до природи та людини [7; 12; 13].

Базові принципи, які ми перерахували, **базуються на двох напрямах, що взаємно доповнюються.**

Екодизайн, як підхід в проектуванні і властиве людині інстинктивне прагнення до взаємодії з природою. Останнє сформулювалось в термін «біофільність». Принцип: «простота і сталість – мінімалізм як форма поваги до природи та людини» – це те спільне, що поєднує обидва напрями.

Термін «біофільний дизайн» з'явився в праці Едварда Вілсона “Biophilia” в 1984 р [6], однак, остаточно сформувався у 1990–2000-х роках, як еволюційна потреба людини в природі. В 2008 році вийшла книга англійських авторів «Біофільний дизайн: теорія, наука та практика втілення життя в будівлях» [9]. Книга вважається канонічним джерелом, що закріпило термін та сформувало його теоретичний апарат. Виникає питання: в чому різниця між поняттями «екодизайн» і «біофільний дизайн» і як вони впливають на формування сучасного екоінтер’єру, що їх споріднює.

Екодизайн – це підхід у проектуванні, що спрямований на створення предметів, інтер’єрів, просторів і систем з мінімальним негативним впливом на довкілля протягом усього життєвого циклу. Він охоплює раціональне використання ресурсів, енергоефективність, мінімізацію відходів, застосування екологічно чистих та відновлюваних матеріалів, довговічність виробів та принципи циркулярної економіки. Мета екодизайну – забезпечити функціональність і естетику без шкоди для природи.

Біофільний дизайн – це властиве людині інстинктивне прагнення до взаємодії з природою та природними процесами, що проявляється у потребі контакту з живими системами. У дизайні та архітектурі біофільність реалізується як біофільний дизайн – концепція, що інтегрує природні елементи (рослини, воду, природне світло, натуральні матеріали, органічні форми), а також імітацію природних закономірностей з метою поліпшення доброту, психоемоційного стану та продуктивності людини.

Основна мета екодизайну – мінімізувати негативний вплив на довкілля, мета біофільності – забезпечити психологічний, емоційний і фізичний комфорт людини через контакт із природою. Екодизайн зосереджений на ресурсах (матеріали, енергія, відходи). Біофільність зосереджена на людині та її природних потребах. Екодизайн враховує повний життєвий цикл об’єкта – видобуток сировини, виробництво, експлуатацію, утилізацію. Біофільність не стосується життєвого циклу виробів; натомість враховує вплив природних елементів на людину. Екодизайн: впливає на екосистему та глобальні екологічні процеси. Біофільність впливає на стан людини – зниження стресу, підвищення продуктивності, покращення самопочуття. Екодизайн застосовується на рівні продуктів, меблів, інтер’єрів, будівель, міст. Біофільність – переважно в інтер’єрах, ландшафтних рішеннях, архітектурному середовищі.

I, нарешті, ключове. Екодизайн вирішує: як зробити дизайн більш екологічно безпечним?

Біофільність: як забезпечити людині зв’язок із природою в штучному середовищі?

Ось ґрунтовне та логічно вибудоване обґрунтування, чому у сучасному екоінтер’єрі екодизайн і біофільність інтегруються в єдине ціле завдяки спільній цілі – гармонізації людини та довкілля. Обидва підходи виходять із ідеї, що середовище має бути дружнім до людини та природи. Екодизайн зменшує шкоду довкіллю.

Біофільність зміцнює зв’язок людини з природою. Комбінування дає цілісний підхід: інтер’єр і екологічно відповідальний, і психологічно комфортний. Природні матеріали – перетин двох концепцій. Екодизайн використовує природні, безпечні, відновлювані матеріали. Біофільність також базується на натуральних матеріалах (дерево, камінь, глина), які створюють тактильний і візуальний зв’язок з природою. Таким чином, одні й ті самі матеріали водночас задоволяють екологічні та біофільні вимоги. Живі системи покращують і екологічні, і психологічні параметри. Інтеграція рослин, води, природного світла: у екодизайні – це спосіб покращити мікроклімат, якість повітря, енергоефективність; у біофільності

– спосіб зменшити стрес, забезпечити контакт з природою. Тобто один елемент виконує дві функції: екологічну та емоційно-когнітивну. Вони мають також спільний принцип мінімального втручання: екодизайн прагне мінімізувати негативний вплив на середовище; біофільний дизайн прагне мінімізувати відчуження людини від природи (рис. 1).

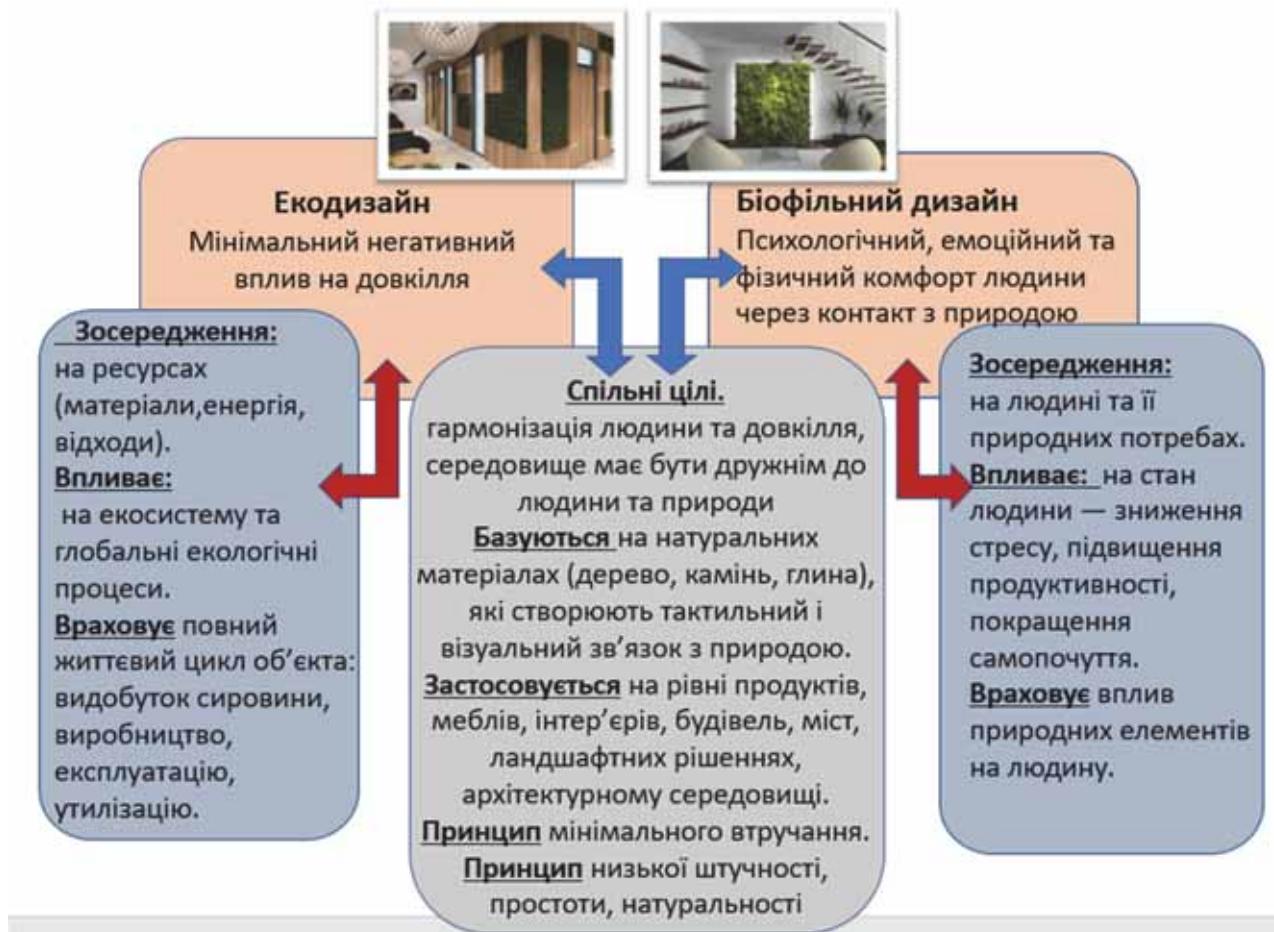

Рис. 1. Відмінності та спільні риси в поняттях екодизайн та біофільний дизайн при проектуванні екологічного інтер'єру

Обидва підходи базуються на принципі низької штучності, простоти, натуральності та «м'якої архітектури».

Наприкінці ХХ, початку ХХІ століття, почали з'являтись стилі, що поєднують естетику еко- та біофільного дизайну:

Japandi – поєднання японського мінімалізму та скандинавського функціоналізму (використовуються натуральні матеріали, світлі природні кольори, мінімум декору. Основний принцип: простота, довговічність, близькість до природи).

Biophilic, біофільний інтер'єр – фокус на прямому контакті з природою: живі рослини, вертикальні сади, водні елементи, природне світло. Підвищує психологічний комфорт і продуктивність у житлових і офісних просторах.

Wabi-Sabi Modern – поєднання японської філософії Wabi-Sabi (цінність недосконалого, природного, простого) із сучасними рішеннями. Матеріали: необроблене дерево, натуральний камінь, текстиль із природних волокон. Акцент на екологічність, мінімум обробки та довговічність речей.

Eco-Minimalism / Sustainable Minimalism – мінімалістичний підхід із акцентом на екологічну свідомість: менше матеріалів, повторне використання, натуральні ресурси. Поширеній у нових житлових комплексах та коворкінгах.

Urban Jungle або Green Loft – сучасний стиль, що поєднує лофт-естетику з великою кількістю зелені та біофільних елементів. Використання натуральних матеріалів, перероблених меблів, вертикальних садів. Виник як реакція на відчуження людини від природи у великих містах.

Reclaimed, Upcycled Industrial – індустріальний стиль із сильним екологічним акцентом: меблі та декор із перероблених матеріалів. Метал, дерево та бетон отримують «друге життя», зменшуючи вплив на навколошне середовище. Став все популярнішим у комерційних та житлових інтер'єрах.

Scandi-Eco – скандинавський мінімалізм із акцентом на стійкі матеріали та екологічні рішення. Поширений у житлових і громадських приміщеннях за останні кілька років. Натуральні кольори, енергоефективне освітлення, меблі з сертифікованої деревини.

Ключова ідея – не імітація природи, а життя гармонії з нею, з акцентом на баланс, простоту, екологічність. Спільні екологічні принципи цих сучасних стилів: використання натуральних або перероблених матеріалів, оптимізація природного освітлення та вентиляції, мінімалізм і довговічність предметів, біофільні елементи та інтеграція природи у внутрішній простір (рис. 2.).

Рис. 2. Спільні риси екологічного спрямування в стилях XX та XXI століть

Психологічні, етичні та сенсорні аспекти екоінтер'єру. Екологічний дизайн тісно пов'язаний із психологією сприйняття простору. Природні матеріали, тактильність, м'яке світло й кольори землі створюють стан емоційної рівноваги, що знижує рівень стресу. Біофільне середовище сприяє покращенню когнітивних процесів і підвищує працездатність [16; 17].

Етична складова екоінтер'єру полягає у формуванні культури відповідального споживання. Концепція «повільного дизайну» (slow design) акцентує на усвідомленому виборі речей, довговічності предметів і локальному виробництві. Такий підхід сприяє сталому розвитку суспільства, а не лише естетичній якості простору [18; 19].

Сенсорна екологія інтер'єру – це баланс усіх відчуттів: візуального, слухового, дотикового, нюхового. Гармонізація цих параметрів формує багаторівневий досвід перебування у просторі, що є невід'ємною частиною екологічної культури дизайну [20].

Висновки. У ході дослідження встановлено, що екологічний аспект є одним із ключових чинників формування сучасних стилів інтер’єру. Історичний розвиток екологічного мислення – від органічної архітектури Ф. Л. Райта до концепцій сталого та біофільного дизайну кінця ХХ – початку ХХІ століть — показав еволюцію поглядів на взаємодію людини з природним середовищем та впровадження екологічних принципів у практику проєктування.

Доведено, що екодизайн і біофільний дизайн, попри різну спрямованість, взаємодоповнюють один одного: перший орієнтований на мінімізацію впливу на довкілля, другий – на забезпечення психологічного та сенсорного комфорту людини. Їхня інтеграція утворює цілісний підхід, що визначає зміст сучасного екоінтер’єру. Природні матеріали, оптимізація світла й вентиляції, «м’які» тактильні якості, натуральні форми та біофільні елементи стали основами нової екологічної естетики простору.

Сучасні стилі інтер’єру – Japandi, Wabi-Sabi Modern, Eco-Minimalism, Urban Jungle, Scandi-Eco та інші – демонструють стала тенденцію до поєднання матеріальної екологічності та біофільного підходу. Вони формують образ інтер’єру, у якому гармонія з природою, простота, тактовне використання ресурсів і якість сенсорного досвіду набувають першочергового значення.

Отже, екологічний аспект у дизайні інтер’єру стає не просто стилістичною характеристикою, а стратегічною основою майбутнього розвитку архітектури та дизайну. Подальше дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на поглиблення теорії екодизайну, аналіз нових матеріалів і технологій, а також вивчення психологічних механізмів сприйняття екологічного простору.

Список використаних джерел:

1. Papanek, V. Design for the Real World. New York: Thames & Hudson, 1985.
2. McDonough, W., Braungart, M. Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things. North Point Press, 2002.
3. Yeang, K. EcoDesign: A Manual for Ecological Design. Wiley, 2006.
4. Friedman, A. Sustainable Design for Interior Environments. Bloomsbury, 2012.
5. Chapman, J. Emotionally Durable Design: Objects, Experiences and Empathy. Earthscan, 2015.
6. Wilson, E.O. Biophilia. Harvard University Press, 1984.
7. Kellert, S., Calabrese, E. The Practice of Biophilic Design. 2015.
8. Attia, S. Net Zero Energy Buildings. Elsevier, 2018.
9. Moffat, S., Kohler, N. Life Cycle Analysis in Building Design. Building Research & Information, 2008.
10. UNEP. Sustainable Buildings and Climate Initiative Report. United Nations, 2021.
11. Zimyna, S. (2020). Types of Ecological Relationships in the System “Nature–Artificial Environment–Humans”. IOP Conf. Ser.: Materials Science and Engineering, 907(1).
12. Зиміна С.Б. Стилістичні особливості органічного та екологічного інтер’єрів. Сучасні проблеми архітектури та містобудування, 2017, Вип. 47, с. 71–89.
13. Меженна Н.Ю., Зиміна С.Б. О некоторых противоречиях в теории и практике экостроительства и экодизайна. Архітектурний вісник КНУБА, Вип. 5, 2015.
14. Зиміна С.Б. Стилі інтер’єру. Київ: Довіра, 2018.
15. Бондаренко Л. Традиційне українське житло як модель екологічного середовища. Вісник КНУБА, 2016.
16. Левчук І. Природні принципи в архітектурному проєктуванні. Архітектура і сучасність, 2020.
17. Timmermans, H. Environmental Psychology for Design. Fairchild Books, 2014.
18. Русевич Т. В. Екологічна психологія архітектурного простору// Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. Збірник /Відпов. ред. Куліков П. М.-К.: КНУБА, 2019.- Вип. 20 – с. 162-168
19. Русевич Т. В. Щіль А.С. Єкзістенціальний підхід до проєктування інтер’єрів // Сучасні проблеми архітектури і містобудування. — К., 2020. — № 58. — С. 105-109.
20. Zimina S., Mezhenna N. Ecological Principles in the Design of Living Environment. Kyiv, KNUCA Press, 2021.
21. Yakusha V. Live Design: Ukrainian Sustainable Interiors. Dezeen Magazine, 2022.
22. Makhno S. Contemporary Ukrainian Organic Design. Architectural Digest, 2023.

Svitlana Zymina¹, Nataliia Mezhenna²

¹ Ph.D. (Architecture), Candidate of Architecture, Associate professor,
Department of Architecture Fundamentals and Architectural Design, KNUCA, Kyiv
zymina.sb@knuba.edu.ua
orcid.org/0000-0003-1847-2869

² Ph.D. (Architecture), Candidate of Architecture, Associate professor,
Department of Architecture Fundamentals and Architectural Design, KNUCA, Kyiv
mezhenna.niu@knuba.edu.ua
orcid.org/0000-0003-0611-9144

THE ECOLOGICAL ASPECT AS THE CORE TREND IN MODERN INTERIOR DESIGN

© Svitlana Zymina, Nataliia Mezhenna, 2025

Abstract. The article explores the ecological aspect as a core factor in the formation of modern interior styles. It analyzes the historical prerequisites for the emergence of ecological issues in 20th-century architecture, defines the core principles of ecodesign and biophilic design, and examines their interaction and influence on the development of interior styles in the 20th and 21st centuries. The distinctions between the concepts of «ecodesign» and «biophilic design» are revealed, and the reasons for their integration in modern eco-interiors are substantiated. A number of modern styles that have developed based on ecological and biophilic principles are identified. It is demonstrated that modern eco-styles combine material sustainability, minimalism, natural forms, sensory comfort, and a psychological orientation towards harmony with nature. It is proven that the ecological approach today is not only an aesthetic but also a socially significant factor in shaping the living environment, defining the cultural and ethical guidelines for design activity

Keywords: ecodesign; biophilic design; ecological interior; sustainable design; nature conformity; eco-materials; biophilia; modern interior styles; ecological aesthetics; interior psychology; sensory ecology